TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. spalio 20 d.*

Byloje C-94/10

dėl 2010 m. vasario 11 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. vasario 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

**Danfoss A/S,**

**Sauer-Danfoss ApS**

prieš

**Skatteministeriet**

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Tizzano, teisėjai M. Safjan (pranešėjas), A. Borg Barthet, E. Levits ir J.-J. Kasel,

* Proceso kalba: danų.

generalinė advokatė J. Kokott,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. vasario 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Danfoss A/S*, atstovaujamos *advokaterne* T. K. Kristjánsson ir H. S. Hansen,

— *Sauer-Danfoss ApS*, atstovaujamos *advokaterne* A. Møllin ir E. Vistisen,

— Danijos vyriausybės, atstovaujamos V. Pasternak Jørgensen, K. Lundgaard Hansen ir B. Weis Fogh,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. Muñoz Pérez,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* G. Albenzio,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos K. Rokicka,

— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Hathaway, padedamo baristerio P. Mantle,

— Europos Komisijos, atstovaujamos N. Fenger ir W. Mölls,

susipažinęs su 2011 m. kovo 24 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

**Sprendimą**

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su Sąjungos teisės nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo ir valstybės narės atsakomybės už mokesčio, nesuderinamo su šia teise, surinkimą srityse išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą tarp *Danfoss A/S* (toliau – *Danfoss*) bei *Sauer-Danfoss ApS* (toliau – *Sauer-Danfoss*) ir *Skatteministeriet* (Mokesčių ministerija) dėl pastarosios atsisakymo grąžinti joms pažeidžiant Sąjungos teisę surinktą mokestį už mineralines alyvas ir atlyginti dėl šio nepagrįsto mokesčio surinkimo patirtą žalą.

## Teisinis pagrindas

*Sąjungos teisė*

3 1992 m. vasario 25 d. Europos Tarybos direktyvos 92/12/EEB dėl bendros tvarkos, susijusios su akcizais apmokestinamais produktais ir jų laikymu, judėjimu ir kontrole (OL L 76, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 9 sk., 1 t., p. 179), 1 straipsnyje įtvirtinta:

„1. Ši direktyva nustato procedūras, taikytinas produktams, apmokestinamiems akcizais ir kitais netiesioginiais mokesčiais, kurie tiesiogiai ar netiesiogiai taikomi tokių produktų vartojimui, išskyrus pridėtinės vertės mokestį bei Bendrijos nustatytus mokesčius.

2. Konkrečias nuostatas dėl akcizais apmokestinamiems produktams taikomo mokesčio struktūros bei tarifų nustato specialios direktyvos."

4 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Ši direktyva Bendrijos lygiu taikoma toliau išvardytiems atitinkamose direktyvose apibrėžtiems produktams:

— mineraliniam kurui [mineralinėms alyvoms],

— alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams,

— apdorotam tabakui.

2. 1 dalyje išvardyti produktai gali būti siekiant specialių tikslų apmokestinami ir kitais netiesioginiais mokesčiais, jeigu šie atitinka akcizams ir PVM taikomas apmokestinimo bazės nustatymo, mokesčio apskaičiavimo, apmokestinimo momento nustatymo ir kontrolės taisykles.“

5 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyvos 92/81/EEB dėl mineralinėms alyvoms taikomų akcizų tarifų suderinimo (OL L 316, p. 12) 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės šia direktyva nustato suderintą akcizą mineralinėms alyvoms.

2. Valstybės narės nustato savo akcizų tarifus pagal Direktyvą 92/82/EEB dėl mineralinėms alyvoms taikomų akcizo tarifų suderinimo.“

6 Direktyvos 92/81 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Be Direktyvoje 92/12/EEB pateiktų bendrųjų nuostatų, atleidžiančių nuo akcizo juo apmokestinamus produktus, nepažeisdamos kitų Bendrijos nuostatų, valstybės narės savo pačių nustatytomis sąlygomis, siekdamos užtikrinti teisingą tokių išimčių taikymą ir užkirsti kelią bet kokiam mokesčių vengimui ir piktnaudžiavimui, atleidžia nuo akcizo mokesčio šiuos produktus:

a) mineralines alyvas, kurios naudojamos kitiems tikslams nei variklių degalai ar šildymui skirtas kuras;

b) mineralines alyvas, tiekiamas naudoti kaip degalai oro navigacijoje, jei tai nėra privatūs pramoginiai skrydžiai.

<...>“

7 1990 m. lapkričio 7 d. Komisijos pranešime dėl Tarybos direktyvos dėl mineralinėms alyvoms taikomų akcizų tarifų suderinimo pasiūlymo [COM(90) 434 galutinis] aiškiai nurodyta, kad tepalai ir hidraulinės alyvos atleidžiamos nuo mokesčio kaip numatyta Direktyvoje 92/81.

*Nacionalinė teisė*

8 Perkeldamas direktyvas 92/12 ir 92/81 Danijos teisės aktų leidėjas priėmė 1992 m. gruodžio 19 d. Įstatymą Nr. 1029 dėl akcizo už mineralines alyvas (toliau – AMA įstatymas). Minėto įstatymo 1 straipsnio pirmoje pastraipoje įtvirtinta:

„Šalies teritorijoje naftos produktai apmokestinami akcizu. Mokestis mokamas už:

<...>

12) tepalus, hidraulinę alyvą ir kitus panašius produktus: 1,78 DKK už litrą.“

9 Tepalų ir hidraulinių alyvų akcizą turėjo mokėti naftos bendrovės, tačiau AMA įstatymo aiškinamajame rašte nurodyta, kad šis mokestis perkeliamas apmokestintų alyvų pirkėjams.

10 Paskelbus 1999 m. birželio 10 d. Sprendimą *Braathens* (C-346/97, Rink. p. I-3419) ir jį patvirtinus 2003 m. rugsėjo 25 d. Sprendimu *Komisija prieš Italiją* (C-437/01, Rink. p. I-9861), iš kurio matyti, kad jei už produktus, atleistus nuo suderinto akcizo mokesčio, būtų taikomas kitoks netiesioginis mokestis, Direktyvos 92/81 8 straipsnio 1 dalies b punktas taptų visiškai neveiksmingas, todėl šio mokesčio negalima grįsti Direktyvos 92/12 3 straipsnio 2 dalimi, Danijos mokesčių institucijos nusprendė administracine tvarka nuo 2001 m. gruodžio 1 d. sustabdyti mokesčių už tepalus ir hidraulines alyvas surinkimą. 2002 m. birželio 6 d. Įstatymu Nr. 395 buvo taip pat nuspręsta panaikinti šį mokestį nuo 2001 m. gruodžio 1 d.

**Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai**

11 Nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 2001 m. lapkričio 30 d. *Danfoss* pirko naudotus tepalus iš įvairių Danijos naftos įmonių, kurios, sumokėjusios Danijos iždui mokestį už mineralines alyvas, perkėlė visą mokesčio naštą, t. y. 6 108 054 DKK, *Danfoss*.

12 Nuo 1998 m. sausio 1 d. iki 2001 m. lapkričio 30 d. *Danfoss* įtraukė į šių tepalų pardavimo kainą 1 686 096 DKK mokesčio už mineralines alyvas sumą ir dalį šių alyvų perpardavė *Sauer-Danfoss*.

13 Panaikinus mokestį už mineralines alyvas *Danfoss* ir *Sauer-Danfoss* pateikė Danijos mokesčių institucijoms reikalavimus grąžinti dalį bendros už įsigytus tepalus sumokėtos kainos, kuri lygi nepagrįstai sumokėtam mokesčiui, atitinkamai 6 108 054 DKK ir 1 686 096 DKK, tačiau pažymėjo, kad *Danfoss*, jei jai pavyktų susigrąžinti visą iš mokesčių institucijų reikalaujamą sumą, pervestų 1 686 096 DKK, o tai atitinka dalį *Danfoss* pardavimo kainos, kurią sudarė į šią kainą įtrauktas mineralinių alyvų mokestis, *Sauer-Danfoss*, kuri tokiu atveju atsiimtų savo reikalavimą. Taigi šios įmonės pareikštas reikalavimas tik papildo *Danfoss* reikalavimą.

14 Be to, iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad naftos bendrovės nereikalavo grąžinti akcizo už *Danfoss* parduotus tepalus.

15 Grįsdamos savo reikalavimus ieškovės pagrindinėje byloje nurodė: kadangi jos patyrė finansinių nepagrįsto mokesčio pasekmių, pagal Sąjungos teisės veiksmingumo principą tik jos, o ne naftos bendrovės turi teisę reikalauti jį grąžinti. Jos taip pat reikalavo, kad Danijos valstybė atlygintų dėl minėto mokesčio surinkimo patirtą žalą.

16 Pagrindinės bylos šalių prašymai buvo atmesti. Danijos valdžios institucijų nuomone, iš tikrųjų Sąjungos teisėje numatytą teisę reikalauti grąžinti nepagrįstai sumokėtas sumas turi tik tiesiogiai apmokestinamas asmuo, o ne vėlesni prekybos grandinės dalyviai, kurie patys neturėjo mokėti mokesčio ir, beje, nieko nepervedė į valstybės iždą, iš kurio būtų galėję prašyti grąžinti atitinkamas sumas.

17 Kiek tai susiję su teise į žalos atlyginimą, Danijos valdžios institucijos atmeta bet kokią atlyginimo galimybę, nes, kalbant apie laikotarpį iki minėto Sprendimo *Braathens*

paskelbimo, AMA įstatymu nustatyto mokesčio nesuderinamumas nebuvo toks akivaizdus, kad dėl jo surinkimo kiltų valstybės atsakomybė, o kalbant apie laikotarpį po jo paskelbimo – neįmanoma nustatyti, kuriame platinimo grandinės etape patirta žala, todėl nėra tiesioginio priežastinio ryšio. Nepagrįstai mokėto mokesčio perkėlimo atveju klausimas, ar tam tikros konkrečios įmonės ar vartotojai kitose prekybos grandinės jungtyse vėliau iš tikrųjų galėtų perimti mokesčio sumokėjimo naštą ir, jei reikia, kokia apimtimi, susijęs su įvairiomis aplinkybėmis, be kita ko, nagrinėjamų produktų atveju – su apmokestinamojo asmens bei prekybos grandinės pabaigoje esančių ūkio subjektų kainų politika, minėtų produktų panaudojimo būdu, konkurencijos situacija atitinkamoje rinkoje.

18 Todėl ieškovės pagrindinėje byloje dėl sprendimų atmesti jų prašymus pateikė ieškinį *Vestre Landsret*, kuris nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1 Ar pagal Sąjungos teisę draudžiama valstybei narei atmesti įmonės, [kuriai perkeltas] direktyvai prieštaraujantis akcizo mokestis, reikalavimą grąžinti mokestį, motyvuojant tuo, kaip pagrindinėje byloje, kad ne ši įmonė sumokėjo mokestį į valstybės iždą?

2 Ar pagal Sąjungos teisę valstybei narei draudžiama atmesti įmonės, [kuriai perkeltas] direktyvai prieštaraujantis akcizo mokestis, reikalavimą atlyginti nuostolius dėl nagrinėjamoje byloje nurodytų motyvų (būtent: įmonė nepatyrė tiesioginės žalos ir nėra tiesioginio priežastinio ryšio tarp tariamų nuostolių ir atsakomybę galinčio lemti veiksnio)?“

**Dėl prejudicinių klausimų**

*Dėl pirmojo klausimo*

19 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar valstybė narė gali atmesti ūkio subjekto, kuriam buvo perkeltas nepagrįstai sumokėtas mokestis, prašymą grąžinti mokestį, motyvuodama tuo, kad jis nėra apmokestinamasis asmuo, todėl nemokėjo atitinkamos sumos mokesčių institucijoms.

20 Atsakant į šį klausimą reikia iš karto priminti, kad teisė susigrąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę valstybėje narėje surinktus mokesčius yra Sąjungos teisės nuostatomis, kuriomis tokie mokesčiai draudžiami, jos subjektams suteikiamų teisių pasekmė ir papildymas. Taigi valstybė narė iš principo privalo grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius (žr. 1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *San Giorgio*, 199/82, Rink. p. 3595, 12 punktą; 2010 m. sausio 28 d. Sprendimo *Direct Parcel Distribution Belgium*, C-264/08, Rink. p. I-731, 45 punktą bei 2011 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Lady & Kid ir kt.*, C-398/09, Rink. p. I-7375, 17 punktą).

21 Tačiau, darant Sąjungos teisės neatitinkančių mokesčių grąžinimo principo išimtį, gali būti atsisakyta grąžinti nepagrįstai surinktus mokesčius, tik jeigu dėl to teisių turėtojai nepagrįstai praturtėtų, būtent kai įrodoma, kad minėtus mokesčius turintis mokėti asmuo iš tikrųjų perkėlė juos tiesiogiai pirkėjui (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Lady & Kid ir kt.* 18 ir 20 punktus).

22 Iš tikrųjų tokiomis sąlygomis nepagrįstai surinkto mokesčio našta teko ne apmokestinamajam asmeniui, o pirkėjui, kuriam ji buvo perkelta. Todėl mokesčio, kurį apmokestinamasis asmuo jau gavo iš pirkėjo, grąžinimas pirmojo atžvilgiu reikštų dvigubą mokėjimą, kuris gali būti pripažintas nepagrįstu praturtėjimu, o pirkėjo dėl nepagrįstai surinkto mokesčio patirtos pasekmės nebūtų pašalintos (1997 m. sausio 14 d. Sprendimo *Comateb ir kt.*, C-192/95-C-218/95, Rink. p. I-165, 22 punktas ir minėto Sprendimo *Lady & Kid ir kt.* 19 punktas).

23 Panašu, kad teise į nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimą siekiama pašalinti mokesčio nesuderinamumo su Sąjungos teise pasekmes ir neutralizuoti ekonominę naštą, nepagrįstai perkeltą subjektui, kuriam ji galiausiai iš tikrųjų teko.

24 Tai patikslinus taip pat reikia paminėti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nesant prašymus grąžinti mokesčius reglamentuojančių Sąjungos teisės aktų, kiekviena valstybė narė savo vidaus teisės sistemoje turi numatyti sąlygas, kuriomis šie prašymai gali būti teikiami, tačiau bet kuriuo atveju nepažeisdama lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų (žr. 2005 m. spalio 6 d. Sprendimo *MyTravel*, C-291/03, Rink. p. I-8477, 17 punktą ir 2007 m. kovo 15 d. Sprendimo *Reemtsma Cigarettenfabriken*, C-35/05, Rink. p. I-2425, 37 punktą).

25 Taigi turint omenyje šio sprendimo 23 punkte paminėtos teisės į nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimą tikslą, pagal veiksmingumo principą reikalaujama, kad valstybės narės, laikydamosi proceso autonomijos principo, nustatytų tokias ieškinių dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo pareiškimo sąlygas, kad galima būtų neutralizuoti nepagrįstai sumokėto mokesčio ekonominę naštą.

26 Šiuo atžvilgiu jau buvo nuspręsta, kad jei galutinis pirkėjas pagal nacionalinę teisę gali iš apmokestinamojo asmens susigrąžinti jam perkelto mokesčio sumą, šis apmokestinamasis asmuo savo ruožtu gali reikalauti grąžinti šį mokestį iš nacionalinių institucijų (žr. minėto Sprendimo *Comateb ir kt.* 24 punktą). Be to, nacionalinės teisės

sistema, pagal kurią paslaugų teikėjas, per klaidą sumokėjęs nacionalinėms mokesčių institucijoms PVM, gali prašyti jį grąžinti, o paslaugų gavėjas gali šiam paslaugų teikėjui pareikšti civilinį ieškinį dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo, atitinka veiksmingumo principą, jei leidžia minėtam paslaugų gavėjui, kuriam teko sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodyto mokesčio našta, susigrąžinti nepagrįstai sumokėtas sumas (žr. minėto Sprendimo *Reemtsma Cigarettenfabriken* 39 punktą).

27 Tuo remiantis darytina išvada, kad valstybė narė iš principo gali atmesti galutinio pirkėjo, kuriam perkeltas nepagrįstai sumokėtas mokestis, prašymą jį grąžinti, motyvuodama tuo, kad ne jis pervedė mokesčių institucijoms šį mokestį, jei tas, kas jį galiausiai sumokėjo, gali pagal vidaus teisę apmokestinamajam asmeniui pareikšti civilinį ieškinį dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo.

28 Tačiau, jei apmokestinamajam asmeniui neįmanoma arba pernelyg sudėtinga susigrąžinti mokestį, ypač jo nemokumo atveju, pagal veiksmingumo principą reikalaujama, kad pirkėjas galėtų pateikti prašymą grąžinti mokesčius tiesiogiai mokesčių institucijoms ir kad valstybė narė numatytų tam reikalingas priemones ir procedūrinę tvarką (žr. minėto Sprendimo *Reemtsma Cigarettenfabriken* 41 punktą).

29 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybė narė gali atmesti pirkėjo, kuriam perkeltas nepagrįstai sumokėtas mokestis, prašymą jį grąžinti, motyvuodama tuo, kad ne jis pervedė mokesčių institucijoms šį mokestį, jei jis gali pagal vidaus teisę apmokestinamajam asmeniui pareikšti civilinį ieškinį dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo ir jei šio mokesčio nėra neįmanoma arba pernelyg sudėtinga susigrąžinti.

*Dėl antrojo klausimo*

30 Antruoju klausimu nacionalinis teismas Teisingumo Teismo klausia, ar valstybė narė gali atmesti įmonės, kuriai apmokestinamasis asmuo perkėlė nepagrįstai sumokėtą mokestį, reikalavimą atlyginti nuostolius, motyvuodama tuo, kad nėra tiesioginio priežastinio ryšio tarp valstybės surinkto mokesčio ir minėtos įmonės patirtos žalos.

31 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti, ar apmokestinamojo asmens laisvai priimtas sprendimas perkelti nepagrįstai sumokėtą mokestį pirkėjui gali būti laikomas paneigiančiu šį tiesioginį priežastinį ryšį tarp valstybės narės veiksmų ir pirkėjo patirtos žalos.

32 Pirmiausia reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi teisiškai kvalifikuoti ieškovių pagrindinėje byloje pareikštų ieškinių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme kaip prašymų grąžinti nepagrįstai sumokėtą mokestį arba prašymų atlyginti patirtą žalą (žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimo *Metallgesellschaft ir kt.*, C-397/98 ir C-410/98, Rink. p. I-1727, 81 punktą ir 2006 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, Rink. p. I-11753, 201 punktą) ir kad ieškinys dėl žalos atlyginimo gali būti pareikštas kartu su ieškiniu dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Comateb ir kt.* 34 punktą).

33 Taip pat svarbu priminti, kad nukentėjusių privačių asmenų teisė į žalos, kurią jie patyrė dėl valstybės narės padaryto Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimą pripažįstama, jei įvykdytos trys sąlygos, būtent: pažeista Sąjungos teisės norma minėtiems privatiems asmenims siekiama suteikti teisių, jos pažeidimas yra pakankamai akivaizdus ir yra tiesioginis priežastinis ryšys tarp to pažeidimo ir asmenų patirtos žalos (žr. 2010 m. sausio 26 d. Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, Rink. p. I-635, 30 punktą ir 2010 m. gruodžio 9 d. Sprendimo *Combinatie Spijker Infrabouw-De Jonge Konstruktie ir kt.*, C-568/08, Rink. p. I-12655, 87 punktą).

34 Kalbant apie tiesioginio priežastinio ryšio reikalavimą, pažymėtina, kad iš nusistovėjusios teismo praktikos aišku, kad nacionalinis teismas turi patikrinti, ar nurodyta žala pakankamai tiesiogiai kyla iš valstybės narės padaryto Sąjungos teisės pažeidimo (žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur et Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, Rink. p. I-1029, 65 punktą; 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation*, C-524/04, Rink. p. I-2107, 122 punktą ir 2007 m. balandžio 17 d. Sprendimo *AGM-COS.MET*, C-470/03, Rink. p. I-2749, 83 punktą).

35 Vis dėlto Teisingumo Teismas, siekdamas pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, gali pateikti jam visą, kaip jis pats mano, reikalingą informaciją (šiuo klausimu žr. 2001 m. sausio 18 d. Sprendimo *Stockholm Lindöpark*, C-150/99, Rink. p. I-493, 38 punktą ir 2009 m. birželio 18 d. Sprendimo *Stadeco*, C-566/07, Rink. p. I-5295, 43 punktą).

36 Šiuo atveju svarbu pažymėti, kad pagal nacionalinės teisės sistemą, kaip antai nagrinėjamąją pagrindinėje byloje, pagal kurią tiesioginis priežastinis ryšys gali būti nustatytas tik tarp valstybės nepagrįstai surinkto mokesčio ir apmokestinamojo asmens patirtos žalos, nereikalaujama tokio ryšio, kad patirtos žalos atlyginimas taptų neįmanomas arba pernelyg sudėtingas.

37 Iš to darytina išvada, kad tokia nacionalinės teisės sistema iš principo atitinka veiksmingumo principą, jei pirkėjas, kuriam apmokestinamasis asmuo perkėlė minėto mokesčio naštą, pagal vidaus teisę gali šiam apmokestinamajam asmeniui pareikšti ieškinį dėl žalos, padarytos dėl šios aplinkybės, atlyginimo.

38 Tačiau pagal analogiją tam, kas buvo pažymėta šio sprendimo 28 punkte, jei apmokestinamajam asmeniui neįmanoma arba pernelyg sudėtinga atlyginti pirkėjo, kuriam teko ekonominė jam perkelto nepagrįstai sumokėto mokesčio našta, patirtą žalą, ypač jo nemokumo atveju, pagal veiksmingumo principą reikalaujama, kad minėtas pirkėjas galėtų pateikti prašymą atlyginti nuostolius tiesiogiai valstybei, o ši negalėtų jo

atmesti remdamasi tiesioginio priežastinio ryšio tarp nepagrįstai surinkto mokesčio ir pirkėjo patirtos žalos nebuvimu.

39 Taigi į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybė narė gali atmesti pirkėjo, kuriam apmokestinamasis asmuo perkėlė nepagrįstai sumokėtą mokestį, prašymą atlyginti nuostolius, motyvuodama tuo, jog nėra tiesioginio priežastinio ryšio tarp minėto mokesčio surinkimo ir patirtos žalos, jei pirkėjas pagal vidaus teisę gali pateikti minėtą prašymą šiam apmokestinamajam asmeniui ir jei apmokestinamajam asmeniui nėra neįmanoma arba pernelyg sudėtinga atlyginti pirkėjo patirtą žalą.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

40 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

**Sąjungos teisės normos turi būti aiškinamos taip:**

**1. Valstybė narė gali atmesti pirkėjo, kuriam perkeltas nepagrįstai sumokėtas mokestis, prašymą jį grąžinti, motyvuodama tuo, kad ne šis pirkėjas pervedė mokesčių institucijoms šį mokestį, jei jis pagal vidaus teisę gali**

**apmokestinamajam asmeniui pareikšti civilinį ieškinį dėl nepagrįstai sumokėtų sumų grąžinimo ir jei šio mokesčio nėra neįmanoma arba pernelyg sudėtinga susigrąžinti.**

**2. Valstybė narė gali atmesti pirkėjo, kuriam apmokestinamasis asmuo perkėlė nepagrįstai surinktą mokestį, prašymą atlyginti nuostolius, motyvuodama tuo, jog nėra tiesioginio priežastinio ryšio tarp minėto mokesčio surinkimo ir patirtos žalos, jei pirkėjas pagal vidaus teisę gali pateikti minėtą prašymą šiam apmokestinamajam asmeniui ir jei apmokestinamajam asmeniui nėra neįmanoma arba pernelyg sudėtinga atlyginti pirkėjo patirtą žalą.**

Parašai.